

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

В Казахстане инновационная активность всех предприятий реального сектора экономики остается очень низкой, инновационное предпринимательство не определяет общий климат в малом и среднем предприятиях.

Переход от экспортно-ориентированной модели экономики к инновационной экономике в Казахстане необходим. Сегодня государство определенно отстает от других развитых стран по индексам инновационности. Республика Казахстан может быть конкурентоспособным, перейдя на новую модель экономического роста и быстрого сокращения отставания.

Проведенный анализ имеющейся ситуации в области индустриально-инновационного развития экономики в стране позволит обратить внимание государства и самих субъектов предпринимательства на имеющиеся недостатки и необходимость принятия мер, направленных на их устранения.

Для этого, в первую очередь необходимо создание инновационных институтов, способствующих более быстрому интегрированию инновационных процессов в структуру бизнеса. Также, целесообразно внедрение стимулирования инновационной деятельности предприятий и формирование спроса на инновации. Внедрение вышеуказанных изменений в целом будет способствовать созданию и функционированию целой инновационной инфраструктуры.

Список использованных источников

1. Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам РК (2023). Официальная статистическая информация, Режим доступа: <http://stat.gov.kz>.
2. Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 апреля 2022 года № 250. «Об утверждении Концепции развития малого и среднего предпринимательства в РК» Информационно-правовая система нормативных правовых актов РК, Режим доступа: <https://adilet.zan.kz>.
3. United Nations Economic Commission for Europe. Innovation performance review of Kazakhstan, 2012, [ER]. Access mode: <http://www.unece.org/publications/oes/welcome.html>.
4. Национальное агентство по технологическому развитию, Информационно-аналитический отчет «О тенденциях развития инноваций в Республике Казахстан и в мире» 2013, Режим доступа: www.natd.gov.kz
5. Kurmanov N., Yeleussov A., Aliyev U., Tolysbayev B. Developing Effective Educational Strategies in Kazakhstan. Medi-terranean Journal of Social Sciences, 2015 6(5), 54. DOI:10.5901/mjss.2015.v6n5s1p54.
6. Yeleussov A., Kurmanov N., Tolysbayev B. Education quality assurance strategy in Kazakhstan. Actual problems of Economy, 2015, 2, p. 142–150.
7. Smirnova Y.V. The Innovation Infrastructure of Kazakhstan: Why did the Innovation. Quality Innovation: Knowledge, Theory, and Practices: Knowledge, Theory, and Practices, 2013, 322. DOI: 10.4018/978-1-4666-4769-5.ch015.
8. Kurmanov N., Turekulova D., Doskeyeva G., Alina G. A Research on Innovation in Small and Medium-sized Enterprises: The Case of Kazakhstan. International Journal of Economics and Financial Issues, 2016, 6(3), 907-910, available at <http://www.econjournals.com>

УДК 371.1

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Усенбаева Улдай Абилахатовна

usenbayeva_u@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ В044-4101-21-01 «Менеджмент» ББ студенті,
Астана, Қазақстан

Білім берудегі цифрландырудың шетелдік тәжірибесі кең және алуан түрлі. Әр түрлі елдер білім беру процесін жақсарту үшін цифрлық технологияларды сәтті енгізуде. Шетелдік тәжірибенің бірнеше мысалдары:

Сингапур: Сингапур оқуды жекелендіру үшін технологияны белсенді қолданады. Олар әр оқушы үшін бірегей білім беру тәжірибесін құру үшін цифрлық платформалар мен білім беру қосымшаларын енгізді.

Сандық сауаттылықты оқыту бағдарламалары стандартты білім беру курстарына енгізілген.

Финляндия: Финляндия технологияны оқу процесімен біріктіруге және мұғалімдердің цифрлық құралдарды пайдалану құзыреттілігін дамытуға бағытталған. Мұғалімдер арасында тәжірибе алмасу үшін бірлескен онлайн-платформаларға ерекше назар аударылады.

АҚШ: АҚШ-тағы көптеген Штаттар білім берудің қолжетімділігін арттыру және қашықтықтан оқытуды қолдау үшін цифрлық Оқу материалдары мен платформаларын белсенді түрде енгізуде.

"Кері класс" (flipped classroom) сияқты инновациялық тәсілдер кеңінен қолданылды.

Оңтүстік Корея: Оңтүстік Корея білім беру мекемелерінде жоғары жылдамдықты Интернетке қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін технологияны белсенді қолданады.

Виртуалды шындық (VR) және кеңейтілген шындық (AR) бағдарламалары кейбір оқу курстарына енгізілген.

Эстония: Эстония білім берудегі цифрландыру саласындағы жетекші елдердің бірі болып саналады. Барлық Оқу материалдары электронды, ал мектептер интерактивті технологияларды белсенді қолданады.

Студенттерді электронды сәйкестендіру және цифрлық регистрлер білім беру деректерін тиімді басқаруға мүмкіндік береді.

Нидерланды: Нидерланды жеке оқытуды қолдау үшін цифрлық технологияларды пайдалануға баса назар аударады.

Оқу курстары мен мұғалімдер арасында материал алмасу үшін онлайн платформаларды кеңінен пайдалану. [1]

Шет елдер бір-бірінен белсенді оқиды, тәжірибе алмасады және студенттерді цифрлық қоғамға дайындауға ықпал ететін икемді, инновациялық білім беру жүйелерін құруға ұмтылады. [1] (18-20 бб)

Құзыретті және нақты тұжырымдамалық аппаратты құру маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Қазіргі уақытта Цифрлық білім беу және оқыту ұғымын анықтауда біркелкі тәсіл жоқ. Бастапқыда бұл терминді американдық информатик, Массачусетс технологиялық университетінің профессоры Николас Негропonte 1995 жылы енгізген. Ол цифрлық сандық технологиялар арқылы экономикалық қызметті түсінді . Өз кезегінде, цифрлық оқыту деректерді өндірудің, өңдеудің, сақтаудың, берудің жаңа әдістеріне, сондай-ақ сандық компьютерлік технологияларға негізделген деп анықтайды. Айта кету керек, жаңа жағдайларда білім беру мен оқытуды қалыптастыру процесі, тікелей, қосымша және дәстүрлі модельдердің өзі өзгереді. Қастер Сарқытқан цифрлық экономика деп «адам қызметінің барлық салаларына ақпаратты сақтаудың, өңдеудің және берудің цифрлық технологияларын белсенді енгізумен және пайдаланумен сипатталатын экономика түрі» - деп неғұрлым кең түсінік береді.

Цифрлық оқыту – білім беру қызметінің барлық салаларында шешуші фактор болып табылатын деректерді цифрлық нысанда пайдалануға негізделген оқыту екенін негізге алатын боламыз [2].

Ғылыми қоғамдастықта «цифрландыру» ұғымының нақты анықтамасы әлі күнге дейін жоқ. Зерттеушілер мұны әртүрлі түсіндіреді. Бірақ тұтастай алғанда, олар әлеуметтік қатынастардың цифрлық жазықтыққа көшуін білдіреді. «Цифрландыру – Ресей Федерациясы экономикасының қазіргі заманғы даму тенденциясы ретінде» атты мақаласында М.В.

Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университетінің (ММУ) ғалымы, экономика ғылымдарының докторы Т.Юдина ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың эволюциясы, оларды кеңінен қолдану адам менадамзат өмірінің барлық салаларында институционалды өзгерістерге, сондай-ақ жеке адамдар үшін жайлылық деңгейінің жоғарылауына алып келеді. Медициналық қызмет, білім беруден бастап қаржылық қызмет көрсетуге дейін қазіргі өмірдің дәстүрлі формалары цифрлық форматқа көшірілуде. Олардың басты әлеуметтік мәні – адамдар үшін жақсырақ, ыңғайлы және кең қол жетімді етуі керек. Алайда бірқатар ғалымдар цифрландыру не әкеледі: бостандық немесе цифрлық концлагерьме деген сұрақты қозғайды

Ресейлік ғалымдардың ішінде көбінесе С.Камолов цифрлық эволюцияны және жаңа технологияларды мемлекеттік басқару жүйесінде кеңінен насихаттауға байланысты мәселелерді қарастырады. Автор мемлекет одан әрі дами береді және 10 - 15 жылдан кейін ол «жеке үкімет» деп аталатын азаматпен тікелей байланыс орнатуға бағытталған мемлекеттік басқару жүйесінің келесі сатысына көшеді деп мәлімдейді.

С. Камоловтың цифрлық технологиялардың болашағы туралы біртіндеп болжаған әйгілі американдық футуролог және синоптик Р. Курцвейлдің (оның болжамдары 85% орындалады) болжамдарын басшылыққа алады.

Сонымен, Р.Курцвейлдің болжамдары бойынша, қазіргі ғасырдың көрінісі келесідей:

- 2032 жылға қарай адамдарға қарағанда интеллектуалды дамыған роботтар жасалады;
- 2035 жылға қарай көптеген кәсіптерде роботты машиналар адамды толығымен алмастырады;
- 2045 жылға қарай цифрлық технологияларды қолдана отырып, адамның барлық іс-әрекеттері мен олардың қарым - қатынасы нақты уақытта болады;
- 2099 жылы адам құқығы мен робот теңестіріледі. Олар бірдей өкілеттіктер мен құқықтарға ие болады.

Екі автордакөптеген кәсіптердің жоғалып кетуіне қатысты алаңдаушылықтарын білдірді. Алғашқы кезеңде банк қызметкерлері, заңгерлер, кеңсе менеджерлері, дүкен сатушылары және т.б. сияқты кәсіптер өзқажеттіліктерін жоғалта бастайды. Бұл қысқартулар мемлекеттік аппаратқа да қатысты болуы ықтимал. Адамның физикалық

қатысуынсыз қызмет көрсетуге болады, қызметті роботтандыру енгізілетін болады. [3]

Шет елдер білім берудегі цифрландырудың әртүрлі аспектілерімен, соның ішінде қашықтықтан оқытумен, бейімделген білім беру платформаларымен, бұлтты есептеулермен, жасанды интеллектпен және үлгерімді бағалаудың жаңа әдістерімен белсенді тәжірибе жасауда. Елдер арасында тәжірибе алмасу оқу процесінде технологияларды қолданудың озық тәжірибелері мен заманауи тәсілдерін дамытуға ықпал етеді. [3]

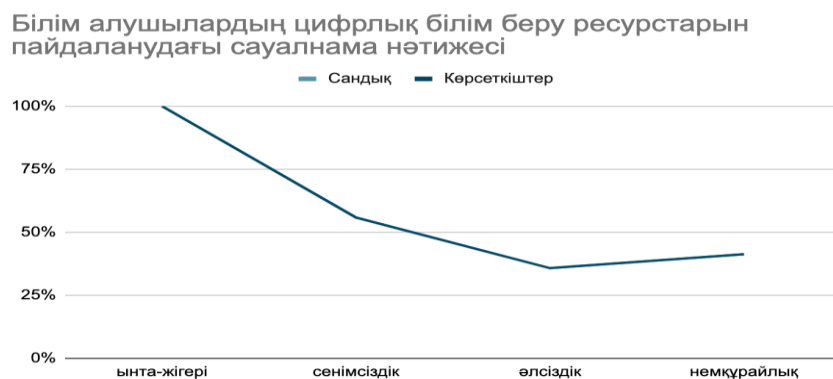
Кесте 1. Шет мемлекеттердің білім саласындағы қолданылатын цифрлық технологиялары

Ел	Бағдарлама	Технология	Нәтижелер	Кедергілер	Ұсыныстар
АҚШ	Кадрларды даярлау, IT-инфрақұрылымға инвестициялар бірыңғай білім беру бағдарламасы	Интерактивті тақталар, онлайн курстар, жеке оқыту. Оқу үлгерімін жақсарту, оқушылардың ынтасын арттыру	Оқу үлгерімін жақсарту, оқушылардың ынтасын арттыру	Мұғалімдердің жеткіліксіз дайындығы, кейбір аудандарда жоғары жылдамдықты интернеттің болмауы	Кадрларды даярлау, IT-инфрақұрылымға инвестициялар

Финляндия	“Future Learning Finland” бағдарламасы	Мобильді қосымшалар, онлайн оқыту платформалары, виртуалды шындық	Оқуға деген қызығушылықтың артуы, оқушылардың шығармашылығы	Білім беруде білікті IT-мамандардың жетіспеушілігі	Инновацияларды қолдау және ынталандыру, мұғалімдерді жаңа технологияларға үйрету
-----------	--	---	---	--	--

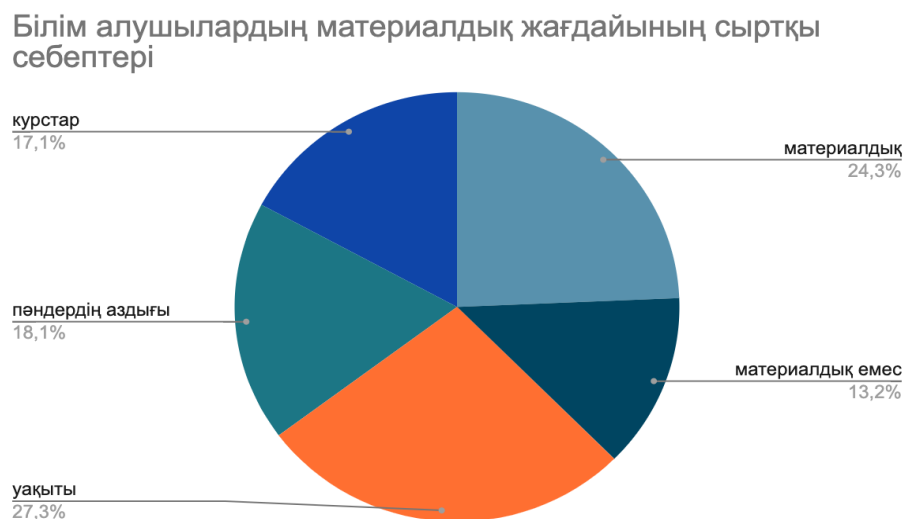
Студенттерге жүргізілген бақылау және олармен ұйымдастырылған әңгімелесу, сауалнама білім алушылардың цифрлық білім беру ресурстарын пайдалануға дайындығына ішкі және 52 Білім беруді цифрландыруға әсер ететіндігі анықталды.

Сурет 1. Білім алушылардың цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудағы сауалнама нәтижесі

Сыртқы себептер білім алушылардың материалдық жағдайы (75 %), топтық, жолдастық көмектің аздығы (39,8%), уақытты тиімді қолдана алмау (82 %), күнделікті тәжірибеде цифрлық технологияны, цифрлық білім беру ресурстарын қолдану әдістемесіне құрылған пәндердің аздығы (55%), студенттерге арналған шеберлік сыныптары, білім жетілдіру курстарының тапшылығы (52%), университет көлемінде үздіксіз білім алуға арналған инновациялық технологиялармен, ЦББР жабдықталған кабинеттердің жеткіліксіздігі (90 %). [4]

Сурет 2. Білім алушылардың материалдық жағдайының сыртқы себептері

Қорытындылай келе, виртуалды турлар білім беру шекараларын кеңейтетін және әр адамға жаналықтардың толқуын сезінуге мүмкіндік беретін қуатты құрал болып табылады. Олар мәдени мұраға жарық түсіреді, соңғы жетістіктерді зерттейді және оқуды қол жетімді және қызықты етеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. (<https://chat.openai.com/c/b91c8578-b125-4ebc-b734-698797eb7e72>)
2. (<https://alenpanov.org.ua/filelib/sou/202303031123060306.pdf#page=18>)
3. (<https://doi.org/10.51889/2020-2.1728-8940.26>)
4. <https://bulletin-pedagogic-sc.kaznu.kz> ›

УДК 504.062.2

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В СОКРАЩЕНИИ ВРЕДНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ В КАЗАХСТАНЕ

Усербаева Ж.А.

ezhansaya_99@mail.ru

Евразийский Национальный Университет им.Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан
Научный руководитель - Сапаралиева К.С.

Экологические проблемы стали глобальным вызовом XXI века, требующим срочных и эффективных решений на мировом и региональном уровнях. Среди таких регионов, Казахстан привлекает внимание своим богатством природных ресурсов и разнообразием экосистем, но также сталкивается с серьезными вызовами, связанными с воздействием промышленных предприятий на окружающую среду. В этом контексте корпоративное экологическое управление приобретает все более важное значение в снижении негативного воздействия предприятий на экологию и устойчивом развитии региона.

Корпоративное экологическое управление, включая внедрение стандартов, мониторинг экологических показателей, и усовершенствование производственных процессов, становится ключевым инструментом, которым предприятия могут достичь баланса между своей деятельностью и окружающей средой. В мировой практике эффективные системы корпоративного экологического менеджмента привели к значительному снижению выбросов загрязняющих веществ и улучшению общего экологического следа предприятий. Важно отметить, что эти усилия также способствуют укреплению имиджа компаний, их устойчивости и конкурентоспособности на мировом рынке [1].

На практике, предприятия в Казахстане внедряют разнообразные меры по управлению экологической устойчивостью. Эти меры могут включать в себя следующие аспекты:

- **Соблюдение законодательства:** Предприятия в Казахстане активно работают над соблюдением национального и международного экологического законодательства. Это включает в себя регулярное мониторинг выбросов и стоков, а также отчетность о своей деятельности в сфере экологии.
- **Энергоэффективность:** Многие предприятия внедряют энергосберегающие технологии и практики для снижения энергопотребления и выбросов парниковых газов.
- **Управление отходами:** Эффективное управление отходами и переработка стали приоритетом для компаний, что помогает уменьшить воздействие на окружающую среду.
- **Социальная ответственность:** Предприятия активно внедряют социально ответственные программы, вкладывая средства в охрану природы и общественные проекты.
- **Сертификация и стандарты:** Многие предприятия стремятся к получению сертификатов и соответствию международным стандартам, таким как ISO 14001, в области управления экологией.